

Kecskés Judit

***Nevedben a sorsod* – globalizációs trend és helyi identitás tükröződése az Abaúji kistérség általános iskolásainak keresztneveiben**

1. Bevezetés

Nevedben a sorsod főcímet kapott az a rendhagyó magyar nyelv tanóra, amely a Miskolci Egyetem Creative Region projektjei keretében az Abaúji és az Edelényi kistérség általános iskoláiba viszi el a névtani (onomasztikai) ismerteket, és támogatja a helyi identitás-építést. A főcím több közmondást is felidéz, amelyek jelentései összefonódnak a projektelem céljaiban.

A *Nomen est omen* 'nevedben a sorsod' szállóige utal a név sorsot befolyásoló szerepére (Zelliger, 2007, 228. o.), tágabb értelemben pedig a névadás társadalmi és kulturális meghatározottságára. S bár a latin mondást már nem tanulják a mai diákok, a frazéma regionális parafrázisa (*Sorsod Borsod*) általánosan ismert Borsod–Abaúj–Zemplén vármegyében. E legtöbbször lemondóan értelmezett szólás arra utal, hogy a borsodi lét meghatározottságát a hátrányos helyzetű észak-magyarországi régió jelenti. A Creative Region projekt célkitűzései pedig e régió kulturális innovációs potenciáljának növelése, a kiválasztott kistérségekben a társadalmi innováció elősegítése, amelynek egyik eleme a közoktatás módszertani támogatása. „Az oktatás alapvető jelentőségű a települések jövője szempontjából, színvonalától, az ott tevékenykedő pedagógusok módszertani felkészültségétől is függ, hogy milyen eredményességű az ott folyó munka, milyen a lemorzsolódás, a végzettség nélküli iskolaelhagyás mértéke, milyen a továbbtanulás aránya, képes-e az intézmény innovatív, a problémák megoldására újszerű ötleteket adó fiatalok kibocsátására – ahogyan azt az oktatáskiegyenlítő munkacsoport tagjai megfogalmazták” (K. Nagy–Illésné Kovács, 2022, 49. o.).

Több nyelven előforduló közmondás „*az igazi halál a név halála*”, vagyis az elfelejtése – írta Hajdú (2003, 102. o.). Ez a gondolat szintén párhuzamba állítható a projektelem törekvéseivel, mivel a rendhagyó tanórák célkitűzése, hogy az adott település, a régió kulturális értéktárába tartozó családneveket, patrocíniumi neveket, hagyományos keresztneveket felidézze a tanulók számára, s hogy e

neveket ne csak ismerjék, felismerjék a középületeken, hanem újra használatba vegyék a személynévadásban. A kutatás célja, hogy elemezze az etnikailag, nyelvilag, vallásilag olykor sokszínű közösségek jelenlegi névválasztási szokásait, a tanóra célja így az is, hogy tudatosítsa a tanulóknál a névnek mint identitáskomponensnek, az identitást kifejező eszköznek a szerepét, ahogyan arra a korábbi tanulmányok (Zelliger, 2007; Balla, 2009; Rancz, 2009; Haindrich, 2014; Raátz, 2014) is rámutatnak.

Jelen tanulmány arra vállalkozik, hogy röviden összegezze a Creative Region projekteket és elhelyezze bennük a *Nevedben a sorsod* tanórákat, majd bemutassa az Abaúji kistérségből kiválasztott három település általános iskoláját, amelyekben a 2022–2023-as tanévben az órák lezajlottak. Elemzi a projektbe bevont tanulók keresztnevei alapján a névadási tendenciákat, majd bemutatja, hogy a tanórák fókuszpontjai miként támogatták a helyi identitástudat erősítését, s hogyan járultak hozzá a névválasztás lehetséges motivációinak tudatosabb felhasználásához¹.

2. A *Nevedben a sorsod* című rendhagyó magyar nyelv tanórák kerete

2.1. A tanóra keretét nyújtó Creative Region projektek

A Creative Region (CR) projekt 2017-ben indult a Felsőoktatási Kiválósági Intézményi Program társadalomtudományi területen nyertes projektjeként, s vált 2024-re projektsorozattá (CR I., II., III.). Az első projekt fő elemeit a projektvezető az alábbiakban foglalta össze:

- az erőforrások komplex felmérése a településeken: gazdasági, társadalmi, szociális, kulturális, oktatási, egészségügyi állapot rögzítése,
- települési és kistérségi fejlődési pályák felvázolása,
- lokális innovációs potenciál mérése,
- kulturális értéktár koncepció kialakítása, tartalmi elemek lehatárolása, forgatókönyv, adatbázis létrehozása,
- Abaúji Mutató néven mobil applikáció megalkotása, és alkalmazása révén a kistérség népszerűsítése,
- a Társadalmi Innovációs Modell megalkotása (Illésné Kovács, 2020, 55. o.).

A CR I. projekt az Abaúji kistérség (földrajzi egységként a Cseréhatyi Kistérség) 25 településére fókuszált, majd a folytatásai a CR II. és III. azonos koncepció mentén, az észak-magyarországi régió egy másik területére, az Edelényi kistérség 25 településére terjedtek át. A célkitűzések komplexitása megkívánta, hogy a projektelemezeket multidiszciplináris kutatói teamek valósítsák meg, amelyekben részt vettek a Miskolci Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi, Állam- és

---

¹ A kutatás a Tématerületi Kiválósági Program 2021 – Nemzeti kutatások alprogram keretében, a TKP2021–NTKA-22 azonosító számú Creative Region III. projekt részeként, az NKFIH támogatásával valósult meg.

Jogtudományi, Egészségtudományi, Gazdaságtudományi, valamint a Bartók Béla Zeneművészeti Kar oktatói, kutatói. A kutatócsoportok között helyet kapott az oktatásfejlesztéssel foglalkozó speciális munkacsoport is, amelynek nyelvészek, gyógypedagógusok, pszichológusok, s olyan pedagógiai szakemberek a tagjai, akik az óvodai fejlesztéstől a köznevelés magasabb fokán alkalmazható KIP-módszertanig számos területen tudják segíteni a települések pedagógusainak munkáját. A csoport azonban szoros együttműködésben dolgozik az antropológus, szociológus és történész tagokkal, akik a kulturális értéktár elemeit (az épített örökség elfeledett romos épületeit, a templomokban, irattárakban lévő eddig ismeretlen művészi, szellemi alkotásokat) felkutatják, így azok részévé válhatnak az oktatásnak, jelen esetben a tanóráknak.

A helyi értékekre épített oktatástámogatás több tevékenységből fonódik össze (Kecskés, 2024, 50–56. o.), melyek közül a szerzőhöz kötődnek történeti névtani tanulmányok (lásd az Abaúji kistérségből Kecskés, 2021), a *Nevedben a sorsod* rendhagyó magyar nyelv tanórák, majd a tanórákról készített ismeretterjesztő cikkek az Abaúji Mutató és Borsodi Mutató applikációkban. Az informális tanulást támogató *Abaúji Tudod-e?* című iskolai vándorkiállítás szervezése, amely a régió kulturális értéktárába tartozó elemeket a közoktatásban tanult történelmi és irodalmi anyagokkal kapcsolja össze, s amely a tanulókon túl a szülők, nagyszülők számára is kinyitja nemcsak a település saját értékeinek, hanem a környező települések kulturális kincseinek tárházát. Szintén az oktatástámogató projektek része az Illésné Kovács Máriával közös szerzőségben folytatott iskolai nyelvítájkép (schoolscape) kutatás (Kecskés–Illésné Kovács, 2023), amelynek a nyelvészeti szakmai közösség és a helyi pedagógusok a célcsoportjai.

2.2. Az Abaúji kistérségben kiválasztott települések és iskolák

A hátrányos helyzetű településekben bővelkedő Abaúji kistérség (Abaújdevecser, Alsógagy, Baktakék, Beret, Büttös, Csenyéte, Detek, Fáj, Fancsal, Felsőagy, Forró, Fulókércs, Gagyapáti, Hernádpetri, Hernádvécse, Kány, Keresztéte, Krasznokvajda, Litka, Pamlény, Percse, Pusztaradvány, Szalaszend, Szászfa, Szemere) településén élő tanulók oktatását összesen hat általános iskola látja el: a Baktakéki Körzeti Általános Iskola, Forrói Gárdonyi Géza Általános Iskola, a krasznokvajdai Béres Ferenc Általános Iskola, a Hernádvécsei Körzeti Általános Iskola, a Szalaszendi Körzeti Általános Iskola és a Szemerei Általános Iskola. A *Nevedben a sorsod* tanórák a baktakéki, forrói és krasznokvajdai intézményekben zajlottak, s a névtani elemzés az órákon részt vevő 5–8. évfolyamos tanulók keresztneveire terjed ki.

A Baktakéki Körzeti Általános Iskola kiválasztását a településtörténeti kutatások által feltárt (ruszin, magyar, szlovák, cigány) etnikai és a hozzá társuló felekezeti megosztottság jelölte ki. Az intézménybe Baktakékról, Beretről, Csenyétéről, Felsőagyról járnak tanulók.

Baktakék 1950-ben jött létre *Bakta* és *Kék* (*Kéty*, *Száraskék*) települések összevonásával, mesterségesen kialakítva ezáltal egy etnikailag és vallásilag sokszínű várost. Míg Bakta a 16. századtól a kassai seniorátushoz tartozó többségi lakossága szerint református település volt római katolikus kisebbséggel, addig Kétyen a 18. században telepített ruszin, görögkatolikus lakosság alkotta a domináns közösséget. Bakta lakói magyar nyelvhasználatát a 18. századtól tükrözik az anyakönyvek, míg a 18. században etnikailag-nyelvileg kevertté váló abaúji települések gyűréjében Kéty még 1851 körül is őrizte nyelvi és felekezeti egységét (Paládi-Kovács, 2017, 260. o.). A 19. század végéig kimutatható volt az anyakönyvek alapján a görögkatolikus szentek utáni tiszteleti névadás, s a 20. században elmagyarosodó közösségben továbbra is él a vallási hagyomány számos eleme, például a kereszthódoló vasárnap szokása (Kecskés-Illénné Kovács, 2023, 155. o.). A 21. századi népszámlálások a felekezeti megoszlás fennmaradását, ugyanakkor jelentős társadalmi átalakulást mutatnak a városban, melynek lakónépessége 2024-ben 790 fő. Míg 2001-ben a lakosság 75%-a magyar, 25%-a cigány nemzetiségű volt, és 1 fő szlovák élt a településen, a 2022-es népszámlálás során már a lakosság 94,1%-a magyarnak, 34,8%-a cigány, 0,5%-a ruszin, 0,4%-a német, 0,1%-01%-a bolgár, szlovák, szlovén, 1,1% egyéb nem hazai nemzetiségűnek vallotta magát, s 5,9% nem válaszolt a kérdésre (URL1).

A Forrói Gárdonyi Géza Általános Iskola azért került kijelölésre, mert Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye Encsi járásának második legnagyobb településén helyezkedik el. Forró összlakossága 2702 fő, s a baktakékihez hasonló arányban utalnak kettős identitásra a 2022-es népszámlálási adatok. A lakosság 91,2%-a magyarnak, 38,1%-a cigánynak, 0,5% szlováknak, 0,1% németnek, 0,8% egyéb nemzetiségűnek vallotta magát, 8,4% nem nyilatkozott (URL2). A felekezetek közül azonban itt a római katolikus közösség a domináns. Az intézmény hasonlóképpen a baktakékihez a közeli települések tanulóit is oktatja.

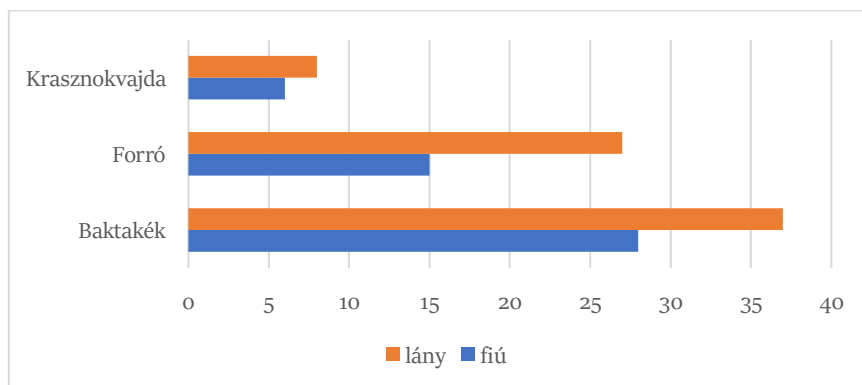
Forró ellenpontja Krasznokvajda, mivel a települést gazdag történelmi múltja ellenére ma már csak 580 fő lakja (URL3). Az egykor szintén különálló *Krasznokpuszta* és *Vajda* településekből létrejövő község a 18–19. századi birtokosok által kapcsolódott össze, s vált központi településévé a Büttös, Kány, Keresztéte, Pamlény, Percse, Szászfa által alkotott mikrorégióknak, ahonnan az iskola ma is fogadja a tanulókat.

A kiválasztott települések a nagy arányú kettős identitás miatt váltak kutatóponttá, ezért vált célkitűzéssé az intézményekben az identitástudat támogatása a névtanon keresztül. Továbbá a kiválasztott iskolák nem egy település névanyagát tükrözik, hanem a környező települések tanulói is oda járnak, így a névanyag vizsgálatakor a kistérségre vonatkozatható adatokhoz jutunk.

3. A rendhagyó tanórán részt vevő baktakéki, forrói és krasznokvajdai tanulók keresztneveinek elemzése

A rendhagyó tanórák célja – a helyi identitás erősítése és a névtani ismeretterjesztés a magyar nyelv tananyaghoz kapcsolatosan – illeszkedik a Nemzeti alaptanterv (2020) anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek fő fejlesztési területeihez. Kiemelten kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom kerettanterv 5–6. évfolyamának Család, otthon, nemzet témaköréhez, továbbá a hangtan tananyagnál *A személynévadás esztétikája* című ajánlott témakörhöz, s a szófajtan fejezetben belül a főnévtulajdonnév tárgyú leckékhez. Mivel a régió értékei jelennek meg a tanórán, így kiválóan kapcsolható a 7. évfolyamos magyar nyelv tananyagban a magyar nyelv társadalmi és földrajzi tagoltságának tanításához, 8. évfolyamon pedig a nyelvi változás vagy az anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelvhasználat témakörökhöz (URL4). Ezért a *Nevedben a sorsod* tanórákon az 5–8. évfolyamos tanulók vettek részt, a Baktakéki Közzeti Általános Iskola 65 tanulója, és a Forrói Gárdonyi Géza Általános Iskola 42 diákja, és a krasznokvajdai Béres Ferenc Általános Iskola 14 tanulója. Az összesen 121 felső tagozatos diák közül 72 lány és 49 fiú volt, az intézményekben a nemek szerinti megoszlást az 1. ábra mutatja.

1. ábra. A tanulók nemek szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

A lányok összesen 68 különböző női néven osztoztak (külön névnek tekintve az anyakönyvezhető polinom neveket). Ezzel szemben a fiúk 52 néven, azaz a női nevek átlagos megterheltsége és a férfi nevéké is rendkívül alacsony volt (női: ~1,06, férfi: 0,94). Ez a tendencia nem mutatott releváns eltérést egyik iskolában sem, Baktakéken a 37 lány 41 női néven, Forróon a 27 tanulólány 30 női néven, míg Krasznokvajdán a 8 diáklány 10 néven osztozott, míg a fiúknál Baktakéken a 28

személy 31 nevet, Forrón a 15 fiú 19 nevet, Krasznokvajdán a 6 fiú 9 különböző férfinévet viselt. A névegyedek nagy száma annak is köszönhető, hogy a kettős keresztnévet viselők aránya mindegyik közösségben, mindkét nemnél magas (1. táblázat), így Baktakéken a minta 49,2%-át teszik ki, míg Forrón 42,8%-ot, Krasznokvajdán 35,7%-ot. A kettős keresztnevekben nincs azonos névkombináció a 3 iskolát tekintve, így mind az 55 kettős keresztnév egyedi a névanyagban.

1. táblázat. A kettős keresztnévet viselők aránya

	Baktakék		Forró		Krasznokvajda	
	női név	férfinév	női név	férfinév	női név	férfinév
egy keresztnév	20	13	16	8	5	4
kettős keresztnév	17	15	11	7	3	2
kettős keresztnévet viselők aránya	45,9%	53,5%	40,7%	46,6%	37,5%	33,3%

Forrás: Saját szerkesztés

3.1. A női nevek elemzése

A női nevek közt a gyakoriság sorrendjénél a *Tifani* áll (6 előfordulással), a második helyet a *Ketrin* foglalja el (4 előfordulással), a harmadik helyen (három előfordulással) a *Jázmin*, *Kiara*, *Mercédesz*, *Miranda*, *Viktória* szerepel, a negyedik helyen (két előfordulással) 11 név osztozik: *Bianka*, *Dzsenifer*, *Karolina*, *Krisztina*, *Léna*, *Mirella*, *Ramóna*, *Vanda*, *Vanessza*, *Vivien*, *Virág*, s csupán egyszer fordul elő 50 név: *Adél*, *Ágnes*, *Aida*, *Alexandra*, *Anasztázia*, *Angelika*, *Beatrix*, *Brenda*, *Csilla*, *Dalma*, *Diána*, *Dorina*, *Edina*, *Erika*, *Erzsébet*, *Evelin*, *Fanni*, *Florenca*, *Gabriella*, *Glória*, *Hajnalka*, *Heléna*, *Hermína*, *Ibolya*, *Izabella*, *Kamilla*, *Katalin*, *Kíra*, *Leticia*, *Loretta*, *Marcella*, *Mária*, *Mariann*, *Martina*, *Melani*, *Melinda*, *Nelli*, *Nikolett*, *Nikoletta*, *Petra*, *Rebeka*, *Réka*, *Roxána*, *Stella*, *Szabrina*, *Szimonetta*, *Szonja*, *Sztella*, *Zsanett*, *Zsófia*.

E női nevek közül a tanulók születési idejét tekintve (2010–2014) az országos statisztika szerint az újszülötteknek választott 50 leggyakoribb női között mindössze 11 volt megtalálható, a *Jázmin* szerepelt az 1–3. hely között mozogva, *Zsófia* az 5–6. helyen, a *Viktória* a 10–12. helyen, *Petra* a 12–16. hely között mozogva, míg a *Dorina*, *Bianka*, *Léna* a közép mezőnyben, s a lista alján helyezkedett el a *Szonja*, *Virág*, *Kamilla*, *Ramóna* (URL5). Azaz a kistérségben az országos névdivattól eltérő *Tifani* volt a leggyakoribb, s a felhasznált nevek többsége is az országosan ritka nevek közül került ki. Raátz (2014) tanulmányában

rámutat, hogy a *Tifani* 2011-ben lépett be új névként a 100 leggyakoribb női név közé, s a 2010–2011-es újonnan belépő neveket vizsgálva azt is megállapította, hogy a globalizáció hatására „szerepelnek közöttük igen gyakori és népszerű nemzetközi nevek (*Elizabet, Letícia, Olívia, Tifani, Dzsesszika, Alíz*), amelyeknek írásmódja a magyar helyesírás szabályait követi” (Raátz, 2014, 711. o.). Az abaúji névanyagban ugyanakkor nyoma sincs az általa említett másik irányvonalának, „a nemzeti identitást őrző, illetve újkeletű magyar neveknek” a *Bíborká*-nak vagy a *Zselyké*-nek (Raátz, 2014, 711. o.). A magyaros neveket csupán 5 név képviseli, az *Ibolya, Hajnalka, Réka, Virág*, valamint az írói névalkotással született *Csilla*. Magyarosnak tekintem – Haindrich (2014, 102. o.) kategorizációja szerint – a régi magyar személynéveket², a nyelvújítás során alkotott neveket, a magyar írói névalkotásokat.

Összeségében a névállományt az idegen eredetű³ nevek uralják, amelyek közt megtalálható az anyakönyvezhető nevek folyamatosan bővülő listájának (Rátz, 2002, 2021) letőbb alkategóriája:

- keresztnévi alakváltozatok pl. *Nikolett, Nikoletta; Sztella, Stella, [Kira], Kira*
- az anyakönyvezhető nevekből kialakult becéző formák pl. *Fanni, Léna, Nelli*,
- a keresztnévanyagban már ismert és használt női név más nyelvben használatos formái pl. *Florenca, Ketrin, Kiara, Letícia*.

De felfedezhetjük a névhagyományozódás által különböző nyelvtörténeti korszakokon keresztül folyamatosan fenntartott *Erzsébet, Katalin, Mária* neveket is.

A globalizációs trendtől az iskolákra bontott névanyag, amelyet a 2. táblázat ismertet, sem mutat szignifikáns eltérést. Rávilágít viszont arra, hogy a *Tifani* egész régióra kiterjedő elsőségét az eredményezte, hogy mindhárom iskola névanyagában első és második névként is előfordult, míg a *Ketrin* csak elsőnévként, és csak a baktakéki, forrói mintában szerepelt. S hogy a *Stella, Sztella, Nikolett, Nikoletta* alakváltozatok valójában a névviselők számára nem érzékelhetőek, hiszen különböző településeken fordulnak elő.

---

² A Nyelvtudományi Kutatóközpont Utónévkeresőjében (<http://utonevkereso.nytud.hu/>) régi magyar személynévek minősített utónevek.

³ Idegen eredetűnek tekintem a Nyelvtudományi Kutatóközpont Utónévkeresőjében idegen eredetűnek minősített utóneveket.

2. táblázat. A női keresztnévek megoszlása

fő	Baktakék		Forró		Krasznokvajda	
	első keresztnév	második keresztnév	első keresztnév	második keresztnév	első keresztnév	második keresztnév
3			<i>Ketrin</i>			
2	<i>Bianka, Jázmin, Ramóna, Tifani, Vanda, Vivien</i>		<i>Karolina, Miranda</i>		<i>Kiara</i>	
1	<i>Alexandra, Anasztázia, Beatrix, Dzsenifer, Erzsébet, Hajnalka, Ibolya, Ketrin, Krisztina, Léna, Loretta, Marcella, Mirella, Nelli, Nikoletta, Petra, Piroska, Réka, Szimonetta, Sztella, Vanessza, Virág, Viktória, Zsanett</i>	<i>Csilla, Dorina, Dzsenifer, Edina, Gabriella, Heléna, Hermina, Izabella, Katalin, Krisztina, Letícia, Melani, Melinda, Mercédesz, Miranda, Tifani, Viktória</i>	<i>Adél, Angelika, Brenda, Erika, Evelin, Fanni, Floencia, Glória, Kamilla, Mercédesz, Mirella, Mariann, Nikolett, Roxána, Szabrina, Szonja, Tifani, Vanessza, Zsófia</i>	<i>Dalma, Diána, Jázmin, Kiara, Kíra, Mária, Rebeka, Tifani, Virág</i>	<i>Aida, Ágnes, Jázmin, Martina, Stella, Tifani</i>	<i>Léna, Mercédesz, Viktória,</i>

Forrás: Saját gyűjtés

A női nevek közt 31 kettős keresztnév fordul elő, amelyekben a jellemző tendencia az idegen eredetű divatnevek összekapcsolása: *Glória Diána, Karolina Kíra, Szonja Tifani, Roxána Rebeka, Mirella Kiara, Brenda Dalma, Ketrin Jázmin, Mercédesz Laura; Sztella Dorina, Vanda Tifani, Vanessza Melinda, Ketrin Miranda, Tifani Melani, Jázmin Mercédesz, Alexandra Dzsenifer, Kiara Mercédesz, Jázmin Hermina,*

Stella Léna, Jázmin Viktória. A másik tendencia az idegen eredetű névnek valamely, a közösségben hagyományos névvel való kombinációja, amelyben a hagyományos név szülőről, nagyszülőről örökölt is egyben, amely aláhúzással jelölt: *Tifani Mária, Loretta Gabriella, Ibolya Heléna, Ramóna Edina, Viktória Krisztina, Vivien Gabriella, Mirella Katalin, Piroska Viktória, Krisztina Izabella.* A harmadik tendencia a multikulturális névpár, azaz egy idegen és egy magyaros név társítása: *Ketrin Virág, Réka⁴ Letícia.* Továbbá egyetlen névkombinációban mutatható ki a magyar identitástudat kifejezéseként két magyaros név választása: *Virág Csilla.* S két névkombinációban mutatható ki a névválasztás hangtani szempontjaként az alliteráció (*Karolina Kira, Roxána Rebeka*).

3.2. A férfi nevek elemzése

A férfinévek közt a gyakorisági sorrend élén az *István, Levente* áll (4 előfordulással), a második helyen a *Gábor, Rikárdó, Richárd, Roland* név osztozik (3 előfordulással). A harmadik helyen 7 név szerepel: *Béla, Kevin, Kristóf, Krisztofer, László, Szabolcs, Tamás* (2-2 előfordulással), s egyszer fordult elő a névanyagban az *Adriánó, Ákos, Albert, András, Árpád, Attila, Balázs, Brájen, Dániel, Dorián, Dzsasztin, Dzsúlió, Edvárd, Elek, Fernandó, Gergely, Gyula, János, Junior, Leó, Márió, Márk, Martin, Máté, Milán, Nikolasz, Noel, Lajos, Norbert, Raul, Richard, Róbert, Rómeó, Renátó, Sándor, Szebaszián, Vilmos, Zoltán, Zsolt.*

Az abaúji adatokban leggyakoribb két név közül a *Levente* az országos statisztikában is a 3. helyen állt végig a vizsgált (2010–2014-es) időszakban, míg az *István* 2010-ben még a 32. volt, majd nagy léptekkel csökkent a népszerűsége, gyakoriságát tehát regionális sajátoságként értelmezhetjük. A *Gábor* név 2010-ben az újszülött fiúknak adott nevek közt a 29. volt, a *Roland* 34., és szintén csökkenő tendenciát mutatott a következő években a választásuk, míg a *Rikárdó* a 66. helyről némileg felfelé mozdult el (URL6). Ugyanakkor az időszak országos összesítésében leggyakoribb név, a *Bence*, meg sem jelent az abaúji névanyagban. Szembetűnő, hogy a női nevekkel ellentétben a leggyakoribb 2 férfinév a hagyományos nevek és a magyaros nevek közül került ki, s a közösség névhasználatában történetileg kimutatható (Kecskés, 2021) hagyományos nevek minden gyakorisági szinten több névegyeddel képviseltettek (*András, Albert, Balázs, Dániel, Elek, Gábor, Gergely, Gyula, István, János, Lajos, László, Máté, Márk, Tamás, Sándor, Vilmos*), a névanyag ~32%-át teszik ki. Emellett a magyaros nevek aránya is magasabb, mint a nőknél, az ide sorolható *Ákos, Árpád, Attila, Béla, Levente, Szabolcs, Zoltán, Zsolt* a keresztnévek ~15%-át jelentik. A két kategória a névanyag ~47%-át fedi le.

⁴ Az Utónévkereső eredetre vonatkozó megjelölése szerint hun tárgyú magyar mondákban szerepel.

A globalizációs trendhez kapcsolódó idegen nevek közt megtaláljuk a net világból ránk özönlő sztárok neveit (futballistákét: *Ronaldó, Rikárdó, Raul* vagy az ismert futballista David Beckham fiát: *Rómeó*), zenészekét (*Junior, Nikolász*), filmszereplő vagy játékfigura nevét (*Kevin*). Ahogyan a női neveknél, úgy itt is megjelentek a keresztnévi alakváltozatok, olyan keresztnévek, amelyek a nyelvtörténet korábbi szakaszában már beépültek a nyelvünkbe, s hagyományos neveink (*Márton, Miklós, Sebestyén*) valamely idegen nyelvből átvett formái: *Martin, Nikolász, Szebasztján*, továbbá olyan nevek is, amelyeknek különböző nyelvekből átvett formája is része a névkincsnek pl. *Kristóf, Krisztofer, Richárd, Rikárdó*. A férfi nevek intézményenkénti első és második név szerint részletező megoszlását a 3. táblázat mutatja.

3. táblázat. A férfi első és második nevek megoszlása

fő	Baktakék		Forró		Krasznokvajda	
	első keresztnév	második keresztnév	első keresztnév	második keresztnév	első keresztnév	második keresztnév
3	<i>István</i>	<i>Levente</i>				
2	<i>Gábor, László, Szabolcs, Richárd, Roland,</i>					
1	<i>Ákos, András, Béla, Kristóf, Márió, Márk, Martin, Máté, Milán, Lajos, Levente, Norbert, Rómeó, Renátó, Tamás</i>	<i>Dániel, Dorián, Elek, István, János, Kevin, Krisztofer, Richárd, Rikárdó, Szebasztján, Zoltán, Zsolt</i>	<i>Attila, Brájen, Dzsasztin, Fernandó, Gábor, Gyula, Kevin, Krisztofer, Leo, Noel, Raul, Rikárdó, Róbert, Vilmos</i>	<i>Albert, Edvárd, Junior, Nikolasz, Rikárdó, Sándor</i>	<i>Adriánó, Árpád, Balázs, Dzsúlió, Gergely, Kristóf, Tamás</i>	<i>Béla, Roland</i>

Forrás: Saját gyűjtés

A 3. táblázat alapján kitérünk, hogy nincs olyan névegyed, amely minden iskolai mintában előfordulna, egyedül a *Kristóf*, *Krisztofer* névpár terjed ki mindhárom névanyagra, jóllehet a névhasználók számára két anyakönyvezhető név kapcsolata nem tudatosul. Érdeemes megfigyelni azt is, hogy a férfi lista élén álló nevek gyakorisága – a lányoknál tapasztaltakkal ellentétben – nem a különböző településeken adott kettős keresztnévek első vagy második név előfordulásából adódott össze, mivel az *István* és *Levente* csak Baktakéken van jelen ezen típusú névadásokban. Továbbá alapvető jellemzője a mintának, hogy az egyes intézményekben a hagyományos és magyaros nevek összarányában nincs szignifikáns eltérés.

A fiúk 24 kettős keresztnéven osztoznak. A névkombinációk közt jellemzően valamely újkeletű idegen névhez kapcsolt hagyományos név található: *András Krisztofer*, *Tamás Rikárdó*, *István Richárd*, *Rómeó János*, *Lajos Kevin*, *István Szebasztján*, *Richárd Dániel*, *Róbert Sándor*, *Vilmos Nikolász*. A *Dániel* kivételével a hagyományos nevek öröklöttek. A magyaros nevek főként hagyományos nevekhez kapcsolódtak: *Martin Levente*, *Attila Albert*, *Balázs Béla*, *Norbert Zoltán*, *István Levente*, *Levente István*, *Gábor Levente*; s egyetlen névkombináció volt tisztán magyaros típusú, *Szabolcs Zolt*. Ezzel szemben négy névkombináció is tisztán multikulturalitást sugároz, idegen névkincsből átvett, ritkanevekből alakított: *Brájen Adriánó*, *Leó Edvárd*, *Raul Rikárdó*, *Dzsasztin Junior*; *Dzsúlió Roland*, valamint egy gyakori és ritka idegen nevet kombináló *Kristóf Dorián*. E típus ellentéte is megtalálható, amelyben két hagyományos név (jóllehet a *Máté* a vizsgált időszak divatneve is egyben) kapcsolódik össze: *Máté Elek*. A névválasztás hangtani szempontja mindössze három névkombinációban jelenik meg: *Attila Albert*, *Balázs Béla*, *Raul Rikárdó*, amelyek alliteráló nevekben állnak.

A multikulturális nevek választása, azaz a globalizációs trend minden kutatóponton kimutatható, de nem azonos mértékű a nemek szerinti eloszlása. Nagyobb arányban a női neveket jellemezi, míg a férfi névegyedekben a hagyományos nevek generációkon való átörökítése és a magyaros nevek választása együttesen eléri a ~47%-ot. A kettős keresztnévekben a nőknél az idegen eredetű, ritka, a nemzetközi névkincsből származó névkombinációk dominálnak, míg a férfiak névrendszere zártabb, s így a hagyományos nevek átörökítése és valamely idegen divatnévvel való kapcsolódása a meghatározó. Az elemzés azonos eredményre jut Raátz (2014) és Haindrich (2014) megállapításaival, miszerint a névadásban az egyediségre való törekvés miatt, a közösségben kevés névvel rendelkező neveket preferálják, így a névféleségek aránya egyre nagyobb, s vele együtt a névegyedek megterheltsége alacsony.

4. Tulajdonnevek és identitás-támogatás a rendhagyó tanórán

A rendhagyó tanórák alapstruktúrája, hogy a tanulók család- és keresztnévanyagából kiindulva tekint vissza a névhasználat változására, felvillantja a település történeti család- és keresztnéveit, felidéri a településre jellemző felekezeti névhasználatot, s ezzel összefüggésben a templomcímek, patrocíniumi nevek névdivatra gyakorolt hatását. Rámutat a keresztnévek az identitásjelölő nyelvi elem funkciójára. Illeszkedik a tanóra a hozzátoldó anyanyelv-pedagógia szemléletéhez, s lehetőséget nyújt a Beregszászi (2012, 80. o.) által bemutatott tulajdonnévhez kapcsolódó nem standard todalékok gyakorlására is.

4.1. Nevedben a sorsod – baktakéki nevek és hagyományok tanóra

Az 5–8. évfolyamos tanulók számára meghirdetett tanóra a diákok körében gyakori (*Balogh*) és ritka (*Hamza*) családnevek jelentéstani szempont kategorizálásával indult, mellyel fő cél volt a nem transzparens nevekben is felfedeztetni a név alapjául szolgáló lexéma jelentését. Ezt követte a keresztnévek eredet szerinti csoportosításának és jelentésének bemutatása. A tanóra fontos megállapítása, hogy a keresztnév nyelvi eredete nem azonos az „ikonikus” névviselő nemzetiségével (például az *István* név görög eredetű, az ikonikus névviselő – Szent István – magyar származású volt; s a név a magyar névkészlet hagyományos rétegéhez tartozik). A tanulók a saját neveikkel való ismerkedése után a kétyi (1788–1895 közötti) görögkatolikus anyakönyv fotói alapján kiolvashatták a közösség épített örökségén visszatükröződő család- és keresztnéveket. Így az anyakönyvből kibogarázott *Czap Ferenc* nevét beazonosították az iskolához közeli kereszten, amelyhez még a 20. században is élő görögkatolikus vallási hagyományok kötődtek. Az anyakönyvekben a 18–19. században gyakori és öröklődő név volt a *Katalin*, ezt a nevet viseli a település 20. században épült kilátója, s a tanórán jelen volt Katalin asszony is, a névadó, aki az építmény névadásáról és a családban öröklődő nevekről beszélt a tanulóknak. A település görögkatolikus templomának ikonosztázán, festményein szereplő szentek és apostolok fotói és az anyakönyvek alapján készített 18–19. századi névgyakorisági lista alapján a tanulók egyfelől ráismertek a felekezeti névadás sajátos neveire (*Anna, Anasztázia, Barbara, Helena, Katalin, Konstancia, Mária, Melánia; András, János, Ferenc, Gábor, István, Mihály, Miklós, Péter, Márton, Tamás*), másfelől felfedezhették, hogy jelenkori keresztnéveik, amelyekről mint „modern, divatos, különleges” nevekről gondolkodtak a névadók és névhasználók, valójában a közösségük régi felekezeti meghatározottságú neve is egyben. Ilyen felismerés volt, hogy az *Anasztázia* nemcsak „egy hercegnő” neve volt, hanem 1871-től a baktakéki görögkatolikus névadás része. A *Helena* (*Heléna*) név a 18. századtól jelen van a közösség névhasználatában, s becézett formájából önállósult név a *Léna*. A *Melani, Ketrin* nevek más nyelvi alakváltozatai a közösség

által századok óta használt *Melánia*, *Katalin* névnek. S hasonlóképpen érdekes felfedezésnek bizonyult a diákok számára, hogy nemcsak egy mai énekeshez kötődő új név a *Nikolász*, hanem a keleti egyház védőszentje (*Szent Miklós*) nevének idegen nyelvi alakváltozata. További pozitív megerősítést adott a *János* névviselőnek, hogy keresztnéve a leggyakoribb név volt a közösségben a 18–19. században. A tanóra azzal a feladattal zárult, hogy a tanulók modern becéző formáit kerestek a település más felekezetében gyakori hagyományos neveknek, amelyek számunkra „jól hangzanak”, végül a közösség elfeledett felekezeti neveit gyűjtötték össze: *Éliás*, *Simeon*, *Konstancia*, *Olga* (l. még Kecskés, 2021, 14–16. o.).

4.2. Nevedben a sorsod – forrói nevek és hagyományok tanóra

A tanóra itt is a tanulók családneveinek rendszertani bemutatásával indult, majd a nyelvtan óra témaköréhez igazodva az azonos alakú szavak csoportját, a kiejtésben azonos köznévi és tulajdonnévi párok (pl. *Kiss* – *kis*, *Lakatos* – *lakatos*) gyűjtésével folytatódott. A családneveket követte a jelenlévők keresztnéveinek eredet és jelentés szerinti ismertetése. A névviselők ebben a közösségben sem ismerték tulajdonnevek nyelvi eredetét, s hasonlóan a baktakéki csoporthoz nem tettek különbséget a név származása és az „ikonikus” névviselő származása között (pl. a *Dzsasztin* és *Kevin* neveket a névviselő után amerikai eredetűnek vélték). Mivel a keresztnévek között számos rokon név és alakváltozat fordult elő, ezért az előadás bemutatta a *Katalin* származékneveit, valamint *Katalin* és *Ketrin* kapcsolatát, a *Florenca* és *Virág* nevek jelentésbeli összefüggését, a *Gábor* és *Gabriella* férfi–női alakváltozatot. A település lakosságának többsége római katolikus, ezért a tanóra folytatásában a tanulóknak a településük katolikus templomának fotóját kellett beazonosítaniuk, s kitalálniuk a templomcímét. A *Nagyboldogasszony*-t sikeresen azonosítani tudták a *Mária* névvel. Majd e közösség 1730-tól 1814-ig fennmaradt anyakönyveinek egy-egy 18. századi és 19. századi bejegyzéseiből meg tudták ragadni a gyakori neveket, meg tudták fogalmazni a szülő és keresztszülő névöröklési szokását, és saját névanyagukban is tudatosították az általuk viselt örökölt neveket. A vallási kisebbségekre tekintettel a *Nikolász* és *Nikolett*, különböző nyelvekből származó férfi és női alakpárhoz kötve itt is megerősítésre került Szent Miklósnak a keleti egyházban betöltött szerepe, és immáron a *Miklós–Nikolász–Nikolett* névkapcsolat is, amelyet a névviselők nem ismertek.

A település rendkívül büszke hősi halottjaira, így a 20. századi névanyagot az 1914–1918-as és 1939–1945-ös világháború hősi halottjainak névsora, és 1902–1910-ből származó anyakönyvi kivonatokat tartalmazó fotó szolgáltatta. A korabeli névhasználat és a jelenlegi közös pontjaként a *Gábor*-t, *Vilmos*-t azonosították a tanulók. Különleges kettős keresztneveket pedig a település emléktábláinak fotói alapján gyűjtöttek (*Hersckovics Gertrúd Ágnes*, *Sonja Éva*), utóbbi névkombinációt elemezve a tanteremben ülő *Szonja Tifani* elmondta, hogy édesanyjának a *Sonja*

név az emléktábláról tetszett meg, ezért kapta ő első névként. Végül a tanóra a 18–19. századi kettős keresztnévek (*Mária Magdaléna, Mónika Antónia, Erzsébet Zsófia; György Mátyás*) gyűjtésével zárult.

4.3. Nevedben a sorsod – krasznokvajdai nevek és hagyományok tanóra

A krasznokvajdai intézményből a település kis lélekszámához igazodó 5. osztály vett részt a rendhagyó tanórán. A magyar nyelvtan tananyag szintén az azonos alakú és hasonló alakú szavak voltak, így a rövid motivációs beszélgetés az iskola névadója (*Béres Ferenc*) családnevének elemzésével indult. Ez követően a tanulók a *Béres* – *béres* mintájára saját vagy barátaik családneveit rendezték tulajdonnév – köznévpárhuzamba. E gondolatmenetet folytatva a keresztnévek között kerestek azonos alakú vagy azonos ejtésű szavakat, amelyhez tanári segítséggel besorolták a *Jázmin* – *jázmin*, *Mercédesz* – *Mercedes* (márkanév) párokat. A jelenkori keresztnévek eredetét és jelentését ez a kis közösség sem ismerte. A római katolikus templom fotója alapján, a hittanra járó tanuló be tudta azonosítani a templomcímét és a *Mária* nevet, s közösen fogalmazták meg, hogy a településen az idősebb nemzedék körében ez a keresztnév még ma is gyakori. A névkincs idegen eredetű újabb és hagyományos neveinek szétválogatásához a tanulók ismét csak régi anyakönyveket olvastak. S örömmel fedezték fel, hogy a település egykori birtokosainak, a *Jánoky*, *Vajdai* családoknak a névhasználatában is jelen volt a *Tamás*, és hagyományos név volt még a *Balázs*, *Gergely*. A különleges nevek iránti érdeklődésük miatt nyitottak voltak az egykori birtokosok keresztnéveire (*Elek*, *Oszvald*; *Eleonóra*, *Szidónia*), és a római katolikusoknál a 18–19. században is gyakori *Dezső* vagy a reformátusoknál gyakori *Sámuel* nevekre.

5. Következtetések

A baktakéki, forrói és krasznokvajdai felső tagozatos tanulók neveinek elemzése alapján megállapítható, hogy főként a globalizációs trendet tükrözik a nevek, s a névhasználók a helyi identitás kifejezőeszközeként kevésbé tekintenek a tulajdonnevekre. „A média által közvetített kulturális, nyelvi impulzusok” – ahogyan Haindrich (2014, 101. o.) is kiemeli – a filmsztárok, hősök, híres futballisták, zenészek, hazai és nemzetközi celebek erős hatással vannak névválasztásra, különösen ebben a kistérségben, ahol a társadalmi kiemelkedés bizonytalanságával szemben a ritka, különleges nevek egyediséget nyújtanak. A tanórák rámutattak arra is, hogy a diákok a név eredetét általában az „ikonikus” névviselő származásával azonosítják, amely szintén a nemzetközi nevek választásának irányába tereli a névkincset, hiszen e névviselők magas presztízsértéket képviselnek a névválasztók számára.

A névanyag párhuzamos jelenségeket mutat a hasonló településeken végzett tanulmányokkal, azaz a női nevekre a sokszínű, kis gyakoriságú keresztnevek a jellemzőek, míg a férfinevek választásakor a szülők még ma is erősen kötődnek a hagyományos, a múltunkat tükrözőtető nevekhez, így többször kap szerepet a névöröklés, mint a női névállományban (Varga, 2008, 144. o.). E nevek közt megtalálhatók a közösség felekezeti preferenciájú nevei is, de a modern névviselők, akik nincsenek tisztában ezzel, nem a felekezeti identitás kifejeződését látják benne, csupán a névöröklést. A magyaros nevek használatában nem csak a magyar identitástudat kifejezése jelenik meg, mivel az ide tartozó nevek egy része öröklődő, így fenntartva a névdivatból már kikopott (*Béla, Piroska*) névegyedeket, más részük gyakori (*Levente*) vagy divatnév (*Szabolcs*) is egyben.

Az etnikum és felekezet szoros kapcsolata teszi fontossá a felekezeti névhasználat támogatását az intézményekben. A felekezeti identitás kiteljesedését hátráltatja azonban, hogy a kistelepülések templomai körzetesítettek, nincs bennük állandó szolgálat, a vizsgált iskolák tankerületi fenntartásúak, így egyre távolabb kerül a tanulóktól a liturgia által közvetített névkincs. A rendhagyó tanórák tapasztalata, hogy a felekezeti preferenciájú neveket a diákok nem tudták beazonosítani, viszont a patrocíniumi neveket igen. A különleges nevekre való nyitottságuk vagy a hagyományőrzés mentén viszont újra használatba vennék azokat, különösen, ha magas presztízserértékű helyi történelmi személyek voltak egykori névhordozói.

Irodalom

1. Balla Andrea 2009. Név és identitás. Keresztnevek vizsgálata a kárpátaljai Nagydobrony községben. In: Karmacsi Zoltán – Márku Anita szerk. *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a XXI. században*. Ungvár: PoliPrint. 9–13. o.
2. Beregszászi Anikó 2012. *A lehetetlent lehetni. Tantárgy-pedagógiai útmutató és feladat gyűjtemény az anyanyelv oktatásához a kárpátaljai magyar iskolák 5–9. osztályában*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
3. Haindrich Helga Anna 2014. A keresztnév mint az identitás szimbolikus jele. In: Bauko János – Benyovszky Krisztián szerk. *A nevek szemiotikája*. Nyitra: Magyar Szemiotikai Társaság–Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara. 97–110. o.
4. Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó.
5. K. Nagy Emese – Illésné Kovács Mária 2022. Az Abaúji Kistérség iskoláiban végzett kérdőíves vizsgálat bemutatása. In: Bíró Rita Zsófia – Egri Tímea – Farkasné Gönczi Rita – Reményi Tamás szerk. *Együtt vagyunk erősek! – esélyegyenlőség, integráció és inklúzió a köznevelésben és a társadalomban: Az 50 éves Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete Jubileumi Országos Szakmai Konferenciája – Tanulmánykötet*. Budapest: MAGYE–ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. 49–60. o.

6. Kecskés Judit 2021. A baktakéki görögkatolikus közösség keresztnéveinek nyomában. *Miskolci Keresztény Szemle: A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége Miskolci Csoportjának ökumenikus kulturális folyóirata* 66/4: 11–18. o.
7. Kecskés Judit 2024. Helyi értékekre épített oktatástámogatás a Creative Region projektben. In: Szabó-Tóth Kinga szerk. *Kulturális és társadalmi innovációk, fenntarthatóság és kreatív turizmus*. Miskolc: Miskolci Egyetem BTK. 50–56. o.
8. Kecskés Judit – Illésné Kovács Mária 2023. Részletek Baktakék nyelvi tájképéből – a Baktakéki Körzeti Általános Iskola feliratai. In: Fazekas Csaba szerk. *Ünnepi tanulmányok Gyulai Éva 70. születésnapjára*. Miskolc: Miskolci Egyetem BTK. 183–197. o.
9. Paládi-Kovács Attila 2017. Abaúj felekezeti és etnikai térszerkezetének változásai (16–20. század eleje). In: Frisnyák Sándor – Gál András – Kókai Sándor szerk. *A Kárpát-medence történeti vallásföldrajza II. kötet*. Nyíregyháza: Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet. 255–272. o.
10. Raátz Judit 2002. Női neveink az Új magyar utónévkönyvben. In: Gréczi-Zsoldos Enikő – Kovács Mária szerk. *Köszöntő kötet B. Gergely Pirocska tiszteletére*. Miskolc: A Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 151–154. o.
11. Raátz Judit 2014. Globalizációs és identifikációs jelenségek a mai magyar keresztnévadásban. In: Ladányi Mária – Vladár Zsuzsa – Hrenek Éva szerk. *Nyelv – társadalom – kultúra. Interkulturális és multikulturális perspektívák I–II. A XXIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus (ELTE BTK Budapest, 2013. március 26–28.) előadásaiból készült tanulmánykötet. A MANYE Kongresszusok Előadásai 10/I–II*. Budapest: MANYE–Tinta Könyvkiadó. 708–715. o.
12. Raátz Judit 2021. Minek nevezzek? *Anyanyelv-pedagógia* 14/2: 117–120. o.
13. Rancz Teréz 2009. A névadás motivációi Felső-Háromszéken és a név súlya az identitásjelölő faktorok rendszerében. *Névtani Értesítő* 31: 17–25. o.
14. URL1: Központi Statisztikai Hivatal. Népszámlálási digitális adattár. https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=18184 (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
15. URL2: Központi Statisztikai Hivatal. Népszámlálási digitális adattár. https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=30483 (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
16. URL3: Krasznokvajda község hivatalos honlapja. Krasznokvajdáról. <http://krasznokvajda.hu/2018/05/07/krasznokvajdarol/> (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
17. URL4: Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára. Magyar nyelv és irod. https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_i_sk_5_8 (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
18. URL5: Központi Statisztikai Hivatal. Az 50 leggyakrabban választott utónév. <https://www.ksh.hu/interaktiv/nevek/index.html> (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
19. URL6: Központi Statisztikai Hivatal. Az 50 leggyakrabban választott fiú utónév. https://www.ksh.hu/infografika/2021/nevek_2010-2020.pdf (Letöltés dátuma: 2024. 10. 01.)
20. Varga Józsefné 2008. Oslói keresztnévadásának története napjainkig. *Névtani Értesítő* 30: 155–144. o.
21. Zelliger Erzsébet 2007. Névadás és identitás. *Névtani Értesítő* 29: 227–233. o.

References

1. Balla, Andrea 2009. Név és identitás. Keresztnevek vizsgálata a kárpátaljai Nagydobrony községben [Investigation of first names in the Transcarpathian village of Nagydobrony]. In: Karmacsi Zoltán – Márku Anita eds. *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a XXI. században*. Ungvár: PoliPrint. 9–13. o. (In Hungarian)
2. Beregszászi, Anikó 2012. *A lehetetlent lehetni. Tantárgy-pedagógiai útmutató és feladatgyűjtemény az anyanyelv oktatásához a kárpátaljai magyar iskolák 5–9. osztályában* [To make the impossible possible. Subject-pedagogical guide and collection of tasks for teaching the mother tongue in grades 5–9 in Transcarpathian Hungarian schools]. Budapest: Tinta Könyvkiadó. (In Hungarian)
3. Haindrich, Helga Anna 2014. A keresztnév mint az identitás szimbolikus jele [The first name as a symbolic sign of identity]. In: Bauko János – Benyovszky Krisztián eds. *A nevek szemiotikája*. Nyitra: Magyar Szemiotikai Társaság–Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara. 97–110. o. (In Hungarian)
4. Hajdú, Mihály 2003. *Általános és magyar névtan* [General and Hungarian Onomastics]. Budapest: Osiris Kiadó. (In Hungarian)
5. K. Nagy, Emese – Illésné Kovács, Mária 2022. Az Abaúji Kistérség iskoláiban végzett kérdőíves vizsgálat bemutatása [Presentation of a questionnaire survey carried out in schools of the Abaúj micro-region]. In: Bíró Rita Zsófia – Egri Tímea – Farkasné Gönczi Rita – Reményi Tamás eds. *Együtt vagyunk erősek! – esélyegyenlőség, integráció és inklúzió a köznevelésben és a társadalomban: Az 50 éves Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete Jubileumi Országos Szakmai Konferenciája – Tanulmánykötet*. Budapest: MAGYE–ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. 49–60. o. (In Hungarian)
6. Kecskés, Judit 2021. A baktakéki görögkatolikus közösség keresztneveinek nyomában [Following the Christian names of the Greek Catholic community of Baktakék]. *Miskolci Keresztény Szemle* 66/4: 11–18. o. (In Hungarian)
7. Kecskés, Judit 2024. Helyi értékekre épített oktatástámogatás a Creative Region projektben [Education support built on local values in the Creative Region Project]. In: Szabó-Tóth Kinga ed. *Kulturális és társadalmi innovációk, fenntarthatóság és kreatív turizmus*. Miskolc: Miskolci Egyetem BTK. 50–56. o. (In Hungarian)
8. Kecskés, Judit – Illésné Kovács, Mária 2023. Részletek Baktakék nyelvi tájképéből – a Baktakéki Körzeti Általános Iskola feliratai [Details from the linguistic landscape of Baktakék – inscriptions from the Elementary School of Baktakék]. In: Fazekas Csaba ed. *Ünnepi tanulmányok Gyulai Éva 70. születésnapjára*. Miskolc: Miskolci Egyetem BTK. 183–197. o. (In Hungarian)
9. Paládi-Kovács, Attila 2017. Abaúj felekezeti és etnikai térszerkezetének változásai (16–20. század eleje) [Changes of ethnic and religious spatial structure of Abaúj (between the 16th and the beginning of the 20th century)]. In: Frisnyák Sándor – Gál András – Kókai Sándor eds. *A Kárpát-medence történeti vallásföldrajza II. kötet*. Nyíregyháza: Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet. 255–272. o. (In Hungarian)

10. Raátz, Judit 2002. Női neveink az Új magyar utónévkönyvben [Female names in the New Book of First Names]. In: Gréczi-Zsoldos Enikő – Kovács Mária eds. *Köszöntő kötet B. Gergely Piroska tiszteletére*. Miskolc: A Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 151–154. o. (In Hungarian)
11. Raátz, Judit 2014. Globalizációs és identifikációs jelenségek a mai magyar keresztnévadásban [Globalization and identification phenomena in today's Hungarian first name-giving] In: Ladányi Mária – Vladár Zsuzsa – Hrenek Éva eds. *Nyelv – társadalom – kultúra. Interkulturális és multikulturális perspektívák I-II. A XXIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus (ELTE BTK Budapest, 2013. március 26–28.) előadásaiból készült tanulmánykötet. A MANYE Kongresszusok Előadásai 10/I-II*. Budapest: MANYE-Tinta Könyvkiadó. 708–715. o. (In Hungarian)
12. Raátz, Judit 2021. Minek nevezzetek? [What should I call you?]. *Anyanyelv-pedagógia* 14/2: 117–120. o. (In Hungarian)
13. Rancz, Teréz 2009. A névadás motivációi Felső-Háromszéken és a név súlya az identitásjelölő faktorok rendszerében [Motivation for name-giving in Felső-Háromszék (Transylvania) and the importance of names among identity markers]. *Névtani Értesítő* 31: 17–25. o. (In Hungarian)
14. URL1: Központi Statisztikai Hivatal. Népszámlálási digitális adattár [Hungarian Central Statistical Office. Census Digital Database]. https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=18184 (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
15. URL2: Központi Statisztikai Hivatal. Népszámlálási digitális adattár [Hungarian Central Statistical Office. Census Digital Database]. https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=30483 (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
16. URL3: Krasznokvajda község hivatalos honlapja [Official website of Krasznokvajda village]. <http://krasznokvajda.hu/2018/05/07/krasznokvajdarol/> (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
17. URL4: Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára [Framework Curriculum for primary school grades 5–8]. https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_i_sk_5_8 (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
18. URL5: Központi Statisztikai Hivatal. Az 50 leggyakrabban választott utónév [Hungarian Central Statistical Office. The 50 most popular first names]. <https://www.ksh.hu/interaktiv/nevek/index.html> (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
19. URL6: Központi Statisztikai Hivatal. Az 50 leggyakrabban választott fiú utónév [Hungarian Central Statistical Office. The 50 most popular boy names]. https://www.ksh.hu/infografika/2021/nevek_2010-2020.pdf (Accessed: 01. 10. 2024). (In Hungarian)
20. Varga, Józsefné 2008. Oslí keresztnévadásának története napjainkig [History of first name-giving in Oslí up to now]. *Névtani Értesítő* 30: 155–144. o. (In Hungarian)
21. Zelliger, Erzsébet 2007. Névadás és identitás [Name-giving and identity]. *Névtani Értesítő* 29: 227–233. o. (In Hungarian)

Nevedben a sorsod – globalizációs trend és helyi identitás tükröződése az Abaúji kistérség általános iskolásainak keresztneveiben

Kecskés Judit, PhD. Miskolci Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, egyetemi docens. judit.kecskes@uni-miskolc.hu, ORCID: 0000-0001-7463-4952.

A tanulmány célja kettős, egyfelől az Abaúji kistérség három kutatópontján, Baktakéken, Forrón és Krasznokvajdán vizsgálja az 5–8. évfolyamos tanulók keresztneveiben a globalizációs trend és a helyi identitás kifejeződését. Másfelől bemutatja a települések általános iskoláiban *Nevedben a sorsod* főcímmel megszervezett rendhagyó magyar nyelv tanórát, amelynek célja a helyi értékekre épített oktatástámogatás, a névtani ismeretterjesztés, s ezen belül a névnek mint etnikai-felekezeti identitást kifejező eszköznek a tudatosítása. A tanulmány első része a *Nevedben a sorsod* címválasztást indokolja, második része összefoglalja a tanóra keretét adó Creative Region projektek céljait, majd bemutatja a kiválasztott települések etnikai és felekezeti összetettségét. E településeken a népszámlálási adatok szerint 37–39%-os a kettős identitás, így vált célkitűzéssé az oktatáson keresztül a helyi identitás támogatása. A harmadik rész 121 diák keresztnveit elemzi, majd a negyedik rész bemutatja a rendhagyó tanórákat. Végül a tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a tanulók keresztnveivel főként a globalizációs trendet tükrözik, s a névhasználók a helyi identitás kifejezőeszközeként kevésbé tekintenek a tulajdonvevekre. A hazai és nemzetközi celebek erős hatással vannak a névválasztásra, különösen ebben a kistérségben, ahol a társadalmi kiemelkedés bizonytalanságával szemben a ritka, különleges nevek egyediséget nyújtanak. A tanórák rámutattak arra is, hogy a diákok a név eredetét általában az „ikonikus” névviselő származásával azonosítják, amely szintén a nemzetközi nevek választásának irányába tereli a névkincset, hiszen e névviselők magas presztízstérteket képviselnek a névválasztók számára. A média által közvetített idegen eredetű nevek közt megtalálhatók a közösség felekezeti preferenciájú nevei is (pl. *Anasztázia*, *Heléna*), de a modern névviselők, akik nincsenek tisztában ezzel, nem a felekezeti identitás kifejeződését látják benne. A magyaros nevek használatában sem csupán a magyar identitástudat kifejezése jelenik meg, mivel az ide tartozó nevek egy része öröklődő, más részük gyakori név vagy divatnév is egyben. A felekezeti identitás kiteljesedését hátráltatja, hogy a kistérség templomaiban nincs állandó szolgálat, a vizsgált iskolák tankerületi fenntartásúak, így egyre távolabb kerül a tanulóktól a liturgia által közvetített névkincs. A rendhagyó tanórák tapasztalata így az, hogy a felekezeti preferenciájú neveket a diákok nem tudták beazonosítani. A tanulók a különleges nevekre való nyitottságuk vagy a hagyományörzés miatt szívesen újra használatba vennék a helyi identitást kifejező neveket, különösen, ha magas presztízstértek helyi történelmi személyek voltak egykori névhordozói.

Kulcsszavak: *névadás, keresztnév, globalizáció, helyi identitás, felekezeti név, anyanyelv-pedagógia.*

«В імені твоєму – доля твоя» – відображення тенденцій глобалізації та місцевої ідентичності в іменах учнів загальноосвітніх шкіл субрегіону Абауй

Кечкеш Юдіт, доктор філософії. Мішкольцьський університет, Інститут угорської мови та літератури, доцент. judit.kecskes@uni-miskolc.hu, ORCID: 0000-0001-7463-4952.

Мета статті є подвійною: з одного боку – дослідження вираження тенденції глобалізації та локальної ідентичності в іменах учнів 5–8 класів у трьох досліджуваних населених пунктах Абауйського субрегіону – Бактакек, Форро та Красноквайдан. З іншого боку, вона представляє неординарний урок угорської мови в загальноосвітніх школах цих населених пунктів, організований під загальною назвою «Nevedben a sorsod» («В імені твоєму – доля твоя»), метою якого є підтримка освіти, поширення знань про оноματοлогію і підвищення обізнаності про ім'я як засіб вираження етнічної ідентичності та конфесійної належності. У першій частині статті обґрунтовано вибір назви («В імені твоєму – доля твоя»), у другій – узагальнено мету проєктів «Creative Region», які дають основу для проведення уроку, далі описано етнічний і конфесійний склад обраних населених пунктів. За даними перепису населення рівень подвійної ідентичності становить 37–39%. У третій частині проаналізовано ім'я 121 учня, а в четвертій – представлені неординарні уроки. Виявлено, що імена учнів в основному відображають тенденцію глобалізації, і що носії все менше розглядають імена як засіб вираження місцевої ідентичності. Вітчизняні та міжнародні знаменитості мають сильний вплив на вибір імені. Заняття також показали, що учні схильні ототожнювати походження імені з походженням «культового» носія імені, що також впливає на вибір міжнародних імен, оскільки вони мають високий престиж серед тих, хто обирає ім'я. Посеред імен іноземного походження, що транслюються ЗМІ, можемо знайти імена, які мають конфесійну перевагу в громаді (наприклад, Анастасія, Гелена), але сучасні носії імен, не знаючи про це, не сприймають їх як вираження релігійної ідентичності. Використання угорських імен є не лише вираженням угорської ідентичності, оскільки деякі з них є успадкованими, тоді як інші модними. Розвитку конфесійної ідентичності перешкоджає той факт, що в церквах малих сіл немає постійної служби, а досліджувані школи утримуються шкільним округом, що віддаляє учнів від скарбу імен, які передає літургія. Досвід неординарних уроків показав, що учні не змогли ідентифікувати імена з релігійними уподобаннями. Через свою відкритість до конкретних імен або до збереження традицій, учні хотіли би знову використовувати імена, які виражають місцеву ідентичність, особливо якщо колишні носії імен були видатними історичними постатями регіону.

Ключові слова: іменування, ім'я, глобалізація, локальна ідентичність, церковне ім'я, освіта рідною мовою.

***Your destiny is in your name* – reflection of trends in globalisation and local identity in the Christian names of primary school pupils in the Abaúj micro-region**

Judit Kecskés, PhD. University of Miskolc, Institute of Hungarian Language and Literature, associate professor. judit.kecskes@uni-miskolc.hu, ORCID: 0000-0001-7463-4952.

The purpose of the study is twofold: on the one hand, it examines the expression of trends in globalisation and local identity in the Christian names of grade 5–8 pupils at three research points in the Abaúj micro-region: Baktakék, Forró and Krasznokvajda. On the other hand, it presents a special Hungarian lesson organised in the primary schools of the settlements entitled *Your destiny is in your name*, in order to support education based on local values, to promote knowledge on onomastics, and to raise awareness of names as tools expressing ethnic and religious identity. The first part of the study explains the choice of the title *Your destiny is in your name*, while the second part summarises the objectives of the *Creative Region Projects*, which provide the framework for the lessons; it then presents the ethnic and religious diversity of the selected settlements. According to census data, these settlements have a dual identity rate of 37–39%, making the support of local identity through education a key objective. The third part analyses the Christian names of 121 pupils, followed by the fourth part, which presents the special lessons. Finally, the study concludes that the pupils' Christian names mainly reflect globalisation trends instead of viewing their names as a way of expressing local identity. National and international celebrities have a strong influence on the choice of names, especially in this region, where rare, special names offer uniqueness against the uncertainty of social prominence. The lessons also pointed out that pupils generally associate the origin of a name with the background of its 'iconic' name-bearer which further directs the name stock in the direction of choosing international names, as these name-bearers represent high prestige. Among the names of foreign origin conveyed by the media, there are also names preferred by the community's religious affiliation (e.g., *Anasztasia*, *Helena*), but the modern name-bearers do not see them as expressions of religious identity. The use of Hungarian names is not only an expression of the sense of Hungarian identity either, since some of these names are hereditary in the families, while others are also common or popular names. The development of religious identity is hindered by the fact that the churches of the small settlements lack permanent service, and the schools in the study are maintained by the school district authorities, thus the names conveyed by the liturgy are becoming increasingly distant from the pupils. The experience from the special lessons indicates that pupils were unable to identify names preferred by religious affiliation. Due to their openness to unique names or a commitment to tradition, the pupils would be willing to reintroduce names that express local identity especially if those names belonged to historically significant figures with high prestige.

Keywords: *name-giving, Christian name, globalization, local identity, religious name, mother tongue pedagogy.*